

גיליון הורים לחוברת פרשת תולדות

בפרשה מספר נושאים מרכזיים: לידת יעקב ועשו, יצחק יושב בגרר, בארות המים של רועי יצחק, עשו הרשע, ברכות יצחק והציווי ליעקב למציאת כלה.

לקראת השבת מצורפים שמונה סיפורים (נעשה מאמץ להביא סיפורים על מנת שתהיה אפשרות לגנון ולהתאים את הסיפור לפי הצורך החינוכי במשפחה או בכיתה)
סיפור א'+ב' – מה ראה יצחק לבחור את עֵשָׂו ולברך אותו בטובות רבות
סיפור ג' – מתוך הברכות מתגלה קלונו של עֵשָׂו
סיפור ד'+ה' – "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֱהָלִים"
סיפור ו' – מדוע עֵשָׂו לא קרא לעדשים בשמם?
סיפור ז' – מה ראו אבימלך וחבורתו להתפאר בעצמם שלא נגעו ביצחק אבינו ועוד שלחוהו בשלום?!
סיפור ח' – הצלחתו של יצחק מטרידה את אבימלך
מומלץ לספר את הסיפורים עם המסר מוכן מראש ולהרחיב ולהתאים לצורך של הילדים במשפחה.
שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א'+ב' לשולחן שבת

מה ראה יצחק לבחור את עֵשָׂו לברך אותו בטובות רבות כ"כ "מטל השמים ומשמני הארץ"? הרי יצחק ידע שיעקב אבינו צדיק ממנו אז מדוע מלכתחילה לא השאיר ברכות ליעקב אלא תיכנן לתת הכל לעֵשָׂו הרשע?
מביא המגיד מדובנא משל: עשיר אחד גדול, שהיו לו ענייני מסחר ואמרכלאות הרבה, והיה לו גם מלון שמכרו בו אוכל ושתייה, ולא היה בעיר עוד מלון חוץ ממנו לפי החוקים של שר העיר. והיו לו שני בנים: אחד חכם וישר, והשני זולל וסובא ומבזבז את נכסיו. לפני מותו חילק לבנים את מה שיש לו, נתן לבן השיכור את כל נכסיו, ולבן החכם נתן רק את בית משתה היין. וישאלוהו את סיבת הדבר, וענה להם: הרי ידעתם שמטבע האב לרחם על בנו גם כי נבל הוא, בן מביש, להיות עצמו ובשר מבשרו, על כן יעצתי בחכמה להשביע אותו על-כל-פנים על זמן מועט בהון עושרי. אמנם ידעתי כי לא לו יהיה, כי לקץ הימים יהיה הכל ביד בני החכם והנבון. הבן השיכור שלי, ייתן בכוס עינו וליבו שם כל הימים כדרכו מאז, ובית המשתה יהיה ביד בני בן משכיל, וכל אשר לו ייתן בעד משתהו. לא כן, אם אתן כל הוני ורכושי לבני החכם, ולבני השיכור אתן את בית היין-מה ממנו ישיג כל ימי חייו? (הרי ישאר בלי כלום).
יצחק אבינו תיכנן לתת לעֵשָׂו את הברכה "מטל השמים ומשמני הארץ" וליעקב את ברכת "והיה כאשר תריד" (שם האח הראשון לא יעמוד בציפיות תעבור הברכה לאח השני) כיוון שידע שעֵשָׂו הוא רשע, וברור היה לו שעֵשָׂו יחטא מהר וכל הברכות יעברו במלואן ליעקב.

משל ב' באותו נושא:

ומשל ונמשל נוסף שמביא האלשייך הקדוש המבטא אותו הרעיון לביאור העדפתו של יצחק לברך את עֵשָׂו תחילה. נדמיין לעצמנו שאילו יעקב לא היה שומע בעצת אימו היו כל ברכותיו של יעקב ניתנות לעֵשָׂו. ואם כן, כיצד חשב יצחק לברך דווקא את עֵשָׂו מאשר את בנו הצדיק יעקב?!... כמה ראייתם של אבות האומה היא ראייה נכונה ואמתית...
יצחק אבינו מצווה את עֵשָׂו לצוד ציד "בְּעֵבוֹר תְּבַרְכֶּה נַפְשִׁי בְּטָרֶם אָמוֹת" ונשאלת השאלה מדוע יצחק מבקש לברך את עֵשָׂו ולא את יעקב?!

מתרץ האלשייך הקדוש על פי משל למה הדבר דומה:

לרופא אלטרנטיבי מצליח, היו שבעה ילדים. לצערן, כולם היו הוללים ומתענגים על הרווחים הגדולים שהגיעו מייצור התרופות מצמחים טבעיים שרקח לאנשים שהגיעו בשעריו.
כולם למעט בנו הקטן אשר ישב ולמד את סודות הרפואה, עמד על דרך גידול הצמחים המיוחדים ואף לא פעם רקח תרופות בעצמו כאביו נעדר מהקליניקה.

הרופא הזקין ולקראת מותו קרא לעורך דין וביקשו לרשום צוואה. העו"ד שהכיר את בנו המוצלח של הרופא אמר: "אני מבין בוודאי כבודו רוצה לרשום הכול על הבן הקטן?..."

"לא", השיב האבא, "רשום הכול על ששת הבנים האחרים ולקטן אל תיתן כלום!"...

התפלא עורך הדין ושאל מדוע?!

השיב הרופא החכם: "בני הקטן אינו זקוק לכסף שלי. הרי כשאמות - כל הקליניקה שלי תעבור לרשותו, לאחיו האחרים אין עניין בה.

המלמד

מתכוננים לפרשה
השובות זוכרת

פרשת תולדות

www.Parashatshavua.com

המוניטין שלי גדול, הלקוחות שלי מכירים אותי, יגיעו אליו והוא יתפרנס בכבוד. לעומתו - אחיו זקוקים לכסף כדי להמשיך בבזבזנות שלהם. אין לי ספק כי עד מהרה לא יישאר מכל הונו מאומה, בטיפשותם הם יזבזבו אותו מיד.

אך חושש אני שאם אתן גם לו כמותם, יבואו הם אל האח הקטן וידרשו את ממונו בטענה: "שכל העושר שלך הוא מאבינו הרי קיבלת חלק כחלק ובנוסף את רזי המקצוע..."
כעת שלא קיבל הוא מאומה, ממילא לא תהיה להם תרעומת על אחיהם הקטן "...
כן הוא הנמשל: יצחק ידע שיעקב יסתדר עם הקב"ה שהרי לימוד התורה יביא עמו עושר וכבוד כמאמר חז"ל: "אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד..." הוא רצה למנוע מעשו להתנכל לבנו יעקב בעתיד ולכן העדיף לברך דווקא את זה שזקוק יותר...

סיפור ג' לשולחן שבת

עשו הרשע מתעקש לקבל ברכה מיצחק אבינו. מתוך הברכה מתגלה קלונו של עשו "ואת אחיך תעבוד"....
משל למלך שחלה בנו במחלה קשה מאוד ובא רופא ממומחה לרפא אותו. אמר לו הרופא: לא אוכל לעשות שום דבר אלא אם כן תבטיח לי שני דברים: אחד שלא תשגיח על מה שאני עושה ושלא תסתכל עליו כי אם אני אראה אותך אני לא אוכל לרפאות אותו, כי הם יעיקו עליך. והשני להרחיק ממנו את משרתיו ועבדיו בגלל שהם אנשים מאושרים וטובי לב. וצריך איש קשה ואכזרי מאוד שיעמוד לפניו לשומר פן ישלח ידו למה שמזיק לו ולהכריח אותו במה שמועיל לו, וכל שיהיה מרובה בדעות רעות ואכזריות הרי זה משוכח והפקידו על שימוש בנך כל הימים שהוא נופל על ערש דווי. ויצו המלך לבקש בכל מדינות מלכותו וימצאו לו איש כזה ויביאו אותו למלך וישם אותו למשרת לבנו. ויצא האיש ההוא שמח וטוב לב ומתגאה מאוד כי בו בחר המלך מכולם. אמר לו אחד השרים: מה תתהלל ברעה, הנבל! הלא בזאת תגיד רעתך, כי עבור רוע רוחך וזדון ליבך בחר בך המלך לעת כזאת, יען היות ההכרח אתו להתאכזר על בנו והנה מזה שבעת קלון מכבוד.
מסר אפשרי לילדים - לפעמים כשמתנהגים לא יפה (חס ושלום) עדיף לשתוק ולא להראות את עצמנו באור הזרקורים כיוון שאנו עלולים להצטער על כך

סיפור ד'ה' לשולחן שבת

על יעקב נאמר: "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֲהָלִים" עד גיל שישים ושלוש היה שתול בחצרות ה'. כשנרדף על נפשו וחייב היה ללכת לחרן - נטמן י"ד שנה בישיבתו של עבר. לשם מה? כדי להעמיק שורשים, כדי להתחזק ולבנות את דורות ההמשך לאבות הקדושים. לעומתו על עשו נאמר: "עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צֵיד אִישׁ שֹׁדֵד" מתעסק רק בחיי העולם הזה ללא שאיפות לגעת בקודש ומביא "הבן איש חי" רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל סיפור מעשה:
שני רעים הלכו בשדה, וראו שיח ענף. שאל האחד את רעהו: "אמור נא לי, מה גובהו של השיח. "אמד השני את השיח, וחשב: גובהו כקומתי. אמר: "מטר ושבעים". ענה החבר: "ואני אומר, שניים וחצי מטרים!". צחק הלה, איך אפשר לומר כן? אמר החבר: "שניים וחצי, לא פחות. אתערב על מאה שקלים!". מובן שהלה הסכים. הריחה היה בטוח. הוא מיהר לביתו להביא סולם וסרט מידה. בינתיים, לא חבק חבירו את ידיו. מיהר והביא מעדר, וחפר כמטר לעומק. מסועפים היו השורשים, עמוקים ומושרשים, וכשהלה הגיע עם הסולם והמידה - נאלץ להודות בהפסדו ולשלם את דמי ההתערבות... הבין שהופל בפח, אך ניחם עצמו שהנה למד תחבולה. אם ישתמש בה בתבונה, ישיב לעצמו את דמי ההתערבות בכפליים. לימים הלך אותו מפסיד עם חבר אחר, והחליט לעשותו קורבן. עברו ליד שדה קמה. גבוהים היו השיבולים, והוא שאל את חבירו: "אמור נא לי, מה גובהם. "אמר החבר, הן מגיעים הם לי עד חלצי. ענה ואמר: "כמטר לגובה". צחק הלה: "לא פחות ממטר וחצי!". לגלג עליו חבירו. עשה עצמו כנפגע, ואמר: "מוכן אני להתערב על מאתיים שקלים!". למה לא, ההתערבות בטוחה. רץ החבר להביא סרט מידה, ובינתיים פנה הלה להביא מעדר, ושמח: עכשיו יפצה עצמו בסכום כפול על הפסדו! עמל בפרך לחפור סביב לקמה. אך, אבוי, אך חפר מעט והתבואה נתלשה, כי שורשיה מעטים וקצרים הם... שב החבר עם סרט המידה, מדד את השיבולים הרבוצות - ושלשל לכיסו את דמי הזכיה. והלה מורט שערותיו, גם הפסיד בראשונה, גם עמל בפרך, וגם הפסיד עתה כפליים... כך, אמר ה"בן איש חי" זצ"ל, הצדיק נמשל לעץ שתול על פלגי מים, והרשע כמוץ אשר תדפנו רוח, אבל עיקר ההבדל ביניהם - הוא בשורשים שיש להם! הצדיק הוא כעץ מניב פרי - כי שורשיו עמוקים ואיתנים. והרשע כקש שדוף, כי שורשיו תלושים וקלושים!...

ובאותו עניין מביא המגיד מדובנא משל על הפסוק "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יָשֵׁב אֲהָלִים": למלך אחד הייתה מסביב לארמונו גינה רחבת ידיים מרהיבה ביופיה. על הגינה היו מופקדים שני גננים אשר אחד היה כורם מומחה בנטיעת עצי פרי מיוחדים וגידול פרחים נפלאים, ואילו השני היה איש כפרי שהתמחה בגידול ירקות וזרעונים. כאשר הגיעו ימי הקיץ באו שני הגננים לפני המלך - איש ומנחתו בידו ממבחר מעשי ידיו ומנטיעותיו. הראשון בא וסלסלה מלאה ענבים מובחרים ופירות מיוחדים שלא נמכרים בשום מקום, בעלי טעם עדין ומשובח, והסלסלה מעוטרת בפרחי נוי משובבי עין ובעלי ריח משכר. השני הביא גם הוא טנא מלא ממבחר בכורי ירקות הגינה שעדיין לא נמצאו כלל לקניה בשווקי העיר. שמח המלך מאוד והעניק לכל אחד מהם מתת יד נדיבה ושיבחה את מעשה ידיהם להתפאר. כאשר יצאו מלפני המלך, הלך הכורם וביקש לחגוג בקרב ידידיו, אלא שהכפרי הצטרף אליו וביקש לשמוח ולחגוג עמו. מה לך ולי? -

המלמד

מתכוננים לפרשה
תשובות וזוכרת

פרשת תולדות

www.Parashatshavua.com

שאל הכורם - הן אתה ובית אביך מאז ומעולם אנשי אדמה פשוטים אתם, ואילו אני מלומד בחוכמה יקרה, מלאכת הנטיעה וההרכבה, אין אני כפרי פשוט כמוך!... האמנם? - אמר הכפרי - והלא הירקות שגדלתי אני עלו על שולחן המלך ממש כמו פירותיך, ואם כן מדוע עדיף אתה ממני? אם מבקש אתה לדעת מה בין מלאכתך ובין מלאכתי?

השיב הכורם - המתן ימים אחדים ותראה... המתין הכורם ימים אחדים עד שהתמלאו שוקי העיר בירקות או אז הזמין את הכפרי כי ישבו ויגישו למלך מנחה לגידוליהם. לא עת למנחה היא - השיב הכפרי - שכן כיום יכול כבר כל אדם, עשיר ואביון, להשיג את כל הירקות בשוק במחיר זול ואין בהם שום חידוש.

הוא אשר אמרתי - השיב הכורם - עתה הנך מבין היטב את ההבדל שבנינו, שכן הגידולים שאני מגדל עומדים בחשיבותם כל הימים, ואינם ניתנים להשגה כלל זולתם. לקבלתם דרושות שנים ארוכות של טיפוח ושמירה מדוקדקת. לא כן מעשי ידך אשר כל אחד יכול לעשותם בכל שנה מחדש ללא כל מאמץ גדול.

כן הוא גם הנמשל. כל חפצי העולם הזה נמדדים עפ"י ערך חשיבותם לפי קושי השגתם והעדרם, כגון הנחושת שהיא מצויה, שוויה פחות לעומת הזהב הנדיר. לא כן היא התורה הקדושה אשר ככל שתתרבה מציאותה יגדל ויתרבה ערכה וחשיבותה אך מועטים הם האנשים והילדים המבינים זאת וקובעים יתדות בלימוד התורה כמו יעקב אבינו שהיה איש תם יושב אוהלים.

סיפור ו' לשולחן שבת

ויאמר עשו אל יעקב: "הלעיטני נא מן האדום הנה פי עיף אָנכִי", על פֶּן קָרָא שְׁמוֹ אָדוּם.

הכלי יקר' הקשה, מדוע עָשׂוֹ לא קרא לעדשים בשמם? וכתב שעָשׂוֹ גילה דעתו שלא היה מתאוה לעדשים מצד עצמו, אלא מצד מראם האדום, והורה בזה כי מזג טבעו נוטה אל האדמומית מצד תגבורת מרה האדומה שבו, על כן היה אוהב כל דבר המתייחס למזגו, והוא כל דבר אדום, ועל כן קרא שמו אדום כי אז נודע באמת שטבעו אדום והוא יושב תחת מזל מאדים. וזה שאמר: "כי עיף אנכי", פֶּרְשׁוֹ בגמרא ומובא ברש"י: "והוא עיף" ברציחה. לפי הכלי יקר' הדבר רמוז בזה שעָשׂוֹ קרא לעדשים "אדום", לפי שהיה מתעסק באותו זמן בכלי אומנותו ברציחה כפי טבעו, על כן ביקש שילעיטו מן המאכל הנאות למזגו.

מסופר על מלך גוי רם ונישא, אוהב ישראל, ששלט בתנ"ך ובמדרשי חז"ל ואהב לשוחח עם רב גדול בישראל בדברי חז"ל. ועמו נועץ בענייני הממלכה וכן החליפו דעות בענייני דת ואמונה. ופעם כשישבו לסעוד ליבם יחד בארמון המלוכה שאל המלך את הרב: "בפרשת השבוע מסופר על עָשׂוֹ ומעלליו. אך באו חז"ל והגדישו את הסאה באומרם שביום שמת אברהם ובישל יעקב נזיד עדשים להברות את האבל, יצחק אביו, "ויבא עָשׂוֹ מן השדה והוא עיף". הסבירו זאת חז"ל: "עיף מרציחה שרצח את נמרוד ולקח ממנו את בגדי החמודות שהיו שייכים לאדם הראשון ובאותו יום עבר חמש עבירות חמורות". אמר ר' יוחנן: "חמש עבירות עבר אותו רשע באותו יום { בא על נערה המאורסה, הרג את הנפש (נמרוד), כפר בתחיית המתים, כפר בעיקר וביזה את הבכורה } וכי מניין להם זאת והלא בתורה מוזכר רק שביזה את הבכורה "ויבז עָשׂוֹ את הבכורה". לעומת זאת על דוד המלך ע"ה, שכתוב במפורש בנביא שחטא במעשה בת שבע ואף אוריה נהרג בגללו, באים חז"ל והופכים את הקערה על פיה ואומרים: "כל האומר דוד חטא, אינו אלא טועה". זאת אומרת: שהחכמים מבארים את התנ"ך לפי האינטרסים האישיים שלהם. כנראה שמרוב שנאתם לעָשׂוֹ הבאישו את ריחו וטפלו עליו כל זאת, מפני שהשנאה מקלקלת את השורה".

ענה לו הרב: "תן לי זמן ואענה לך תשובה".

והנה, כשהגישו את האוכל, קם המלך לרחוץ ידיו והניח טבעתו על גבי השולחן. הרב לקח את הטבעת והכניסה לכיסו מבלי שאיש ירגיש בכך.

במהלך הסעודה הגיע מזכיר המלך ובידו מכתב דחוף שהמלך היה צריך לחתום עליו בטבעת המלך. חיפש המלך אחר הטבעת ואיננה כאילו בלעה אותה האדמה. קרא לעבדו הכושי וציווה עליו להביא מיד את הטבעת שגנב, וכשענה העבד שלא ראה כלל את הטבעת, קצף המלך מאוד וחמתו בערה בו, וציווה לזקיפים להלקותו עד שיודה באשמה. אח"כ הודיע שאם לא יחזיר את הגניבה אשר גנב, אחת דתו להמית!

מצא הרב שעת כושר ופנה אל המלך: "כבוד המלך ירום הודו! מדוע לא חשדת בי שאני לקחתי את הטבעת הרי אני ישבתי לצדך, ומדוע ישר חרצת משפט והפלת את החשד על העבד הכושי ללא חקירה ודרישה ואף צוית להלקותו עד זוב דם חירפת וביזית אותו בלשונך ואף איימת להורגו?"

אמר לו המלך: "חלילה לי מעשות כדבר הזה, לחשוד ברב גדול ישר ונאמן ובעל מדות תרומיות ונעלות חכם והוגה דעות שישלח ידו בגניבה, אפילו לא עלה בדעתי לחשוב כך. אבל העבד הזה מטבעו סורר ומורה, עבד רע-מעללים גנב, שקרן, ידו בכל ויד כל בו, אינו הולך ד' אמות ללא נטילת חפץ כלשהוא".

אז אמר הרב למלך: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר! מכאן תשובה לשאלתך. שהרי דוד המלך ע"ה, נעים זמירות ישראל, איש צדיק וחסיד בעל מדות תרומיות וה' עמו, בכל אשר הוא עושה, ה' מצליח בידו. כמו שנאמר: "ויהי דוד לכל דרכיו משכיל, וה' עמו", וצדיקים אין חטא בא על ידם. חלילה לנו לחשוד בו שחטא כפי פשוטו של המקרא ולכן "כל האומר דוד חטא, אינו אלא טועה".

אבל עָשׂוֹ הרשע, כידוע, היה מושחת, רע-מעללים ומשולח רסן. תאוותו היתה חסרת מעצורים, לקח נשים מתחת יד בעליהן ועינה אותן, ורצח את נמרוד כדי לקחת את בגדי החמודות. אדמוני, שנולד במזל מאדים וטבעו לרצוח. וכן הוא עצמו אמר: "יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי", אם כן יש לתלות בו עבירות הללו, כי תולים הקלקלה במקולקל".

כששמע זאת המלך, הודה לרב על חכמתו ופקחותו והאמין באמיתות התורה הקדושה.

סיפור ז' לשולחן שבת

מובא בפרשה בדברי אבימלך ליצחק אבינו " אם תעשה עמנו רעה פאשר לא נגענוך " ונשאלת השאלה: מה ראו אבימלך וחבורתו להתפאר בעצמם שלא נגעו ביצחק אבינו ועוד שלחוהו בשלום?! מדרש רבה מבאר את הפסוק הזה במשל למה הדבר דומה: אריה שטרף טרף ונתקעה עצם בגרונו. יצא האריה בהצהרה לכל חיות היער: " כל מי שיבוא ויוציא העצם מגרוני, אתן לו שכרו כיהא למלך החיות ביד רחבה". לשמע הקריאה הגיע בזריזות עוף הנקרא: "הקורא המצרי", אשר לו מקור ארוך ודק. ביקש העוף מהאריה לפתוח את פיו, הכניס בזריזות את מקורו הארוך ללוע האריה, תפס העצם והוציאה! האריה נשם לרווחה... המתין הקורא בסבלנות להוראת הלך בדבר שכרו, ושראה שהאריה מתעלם העיז וביקש את שכרו מהאריה. אמר לו האריה בנהימה מפחידה: "לך וספר לכל חיות היער שנכנסת ללוע הארי ויצאת ממנו בשלום... וכי יש לך שכר גדול מזה?!" יצא הקורא המצרי כלעומת שבא... (הסיפור מאגדות חז"ל בשם ר' יהושע בן חנניה) כן הוא הנמשל: אבימלך מלך גרר, אחוזת מרעהו ופיכול שר הצבא שלו באים אל יצחק ומסבירים לו בחוצפתם, שזה לא מובן מאליו להגיע לגרר הנמשל ללוע הארי ולצאת בשלום. אך אצלנו בפרשה, יצחק אבינו ניצל בזכות שמירתו והבטחתו של הקב"ה ולא היה צריך להתנצל על כך. כך היא הדרך להולכים בדרך ה' לקיים "לא תגורו מפני איש". הצלה והצלחה אצלנו היא פרי שמירתו של הקב"ה ולא בנדיבותם של אחרים.

סיפור ח' לשולחן שבת

בפרשת השבוע אנו קוראים הצלחותיו של יצחק אבינו: " וינרע יצחק פאָרץ הָהוּא וַיִּמָּצָא בְּשֵׁנָה הָהוּא מֵאָה שְׁעָרִים וַיִּבְרָכֵהוּ ה' ". הצלחה זו עוררו את אבימלך מלך פלישתים לשלחו מארצו. "לך מעימנו", אמר לו. אך לא ארכו הימים ובא ולבקש את סליחתו... הגאון רבי רפאל דאבוש זצ"ל כיהן כראש בית הדין בטריפולי שבלוב לפני כמאה שנה. פעם הלך רבי רפאל ברחוב היהודים, בטריפולי. לפתע נקרה על דרכו גוי אלים, שהיה בעל זרוע ומקורב למלכות. הלה החליט להתעמר ברבם של היהודים, עצרו ושאלו בבזוז: "מי אתה?". הגאון רבי רפאל, עניו ושפל ברוך כדרכו, ענה במלותיו של אברהם אבינו: "אנכי עפר ואפר!". לתשובה כזו לא פילל. הוא נבוך, והפטיר: "הסתלק, לך מעימנו!", והחווה לו תנועת ביטול בידו. הרב המשיך בדרכו ואותו גוי הלך לביתו, ולפתע חלה במחלה אנושה. גופו התמלא במים, בשרו הפך לבצקת, וכל הרופאים נילאו מלרפאו. הוא פירפר בין החיים והמוות, נאבק על כל נשימה. בא אליו אחד מחכמי דתו, ושאלו: "כלום עשית מעשה רע?", הרשע הארור לא יכול היה להיזכר במעשה רע שעשה מימיו... הלה המשיך ושאל: "האם פגעת באדם קדוש לאחרונה?". הרהר הגוי ונזכר: "יום אחד עברתי ברחוב היהודים ונתקלתי ברבם. שאלתי מיהו, וענה לי: עפר ואפר. או אז אמרתי לו גש הלאה... אמר הקאדי: "אכן, נודע הדבר! עתה ידעתי בשל מי הרעה שהתחוללה על ראשך! אם רצונך להבריא, עליך למהר ולבקש את סליחת הרב!". מיהר הגוי ושלה את ילדיו אל הרב ובידם תשורות יקרות ערך. מאן הרב לקבל את מתנותיהם, אך שמע לבקשתם שישלח לאביהם. עמד, הניח ידו על עיניו ונשא תחינה. שתי מילים אמר, ולא יסף. ואז פקח את עיניו ואמר לבנים: "לכו לביתכם!". הם שבו לביתם, והגוי קם ממיטת חוליו והבריא. והוא ובני ביתו השכימו לבית הצדיק, להודות לו ולבקש את סליחתו על הפגיעה בכבודו. והיה הדבר למופת, ולקידוש שם שמים ברבים, בין בעם ישראל ובין בעמים!

מתכוננים לפרשה תשובות לשאלות:

לידת יעקב ועשו (כה, יט-לד)

רבקה אמנו היתה עקרה, כדי שלא יאמרו שתפילת לבן הארמי ואמו - "אחתנו את ה'י לאלפי רבבה וירש זרעך את שער שנאיו" - התקיימה ברבקה. יצחק ורבקה התפללו לה, והקב"ה נעתר (ענה) לתפילתו של יצחק.

1. מדוע נכפל הענין: "...יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" ? (רש"י. כה, יט) לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה, שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו, מה עשה הקב"ה, צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם, והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק, וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם (היה), שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק
2. מדוע נעתר ה' לתפילתו של יצחק, ולא לתפילתה של רבקה ? (רש"י. כה, כא) לו ולא לה, שאין דומה תפלת צדיק בן רשע לתפלת צדיק בן צדיק, לפיכך לו ולא לה
3. רבקה הרתה ובטנה היו שני תאומים ככתוב: " ויתרצצו הבנים בקרבה". מהם שני הפירושים למילה "ויתרצצו" ? (רש"י. כה, כב) רבותינו דרשוהו לשון ריעה, כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר, יעקב רץ ומפרכס לצאת, עוברת על פתחי עכו"ם, עשו מפרכס לצאת. דבר אחר, מתרועעים זה עם זה, ומריבים בנחלת שני עולמות

המלמד

מתכוננים לפרשה תשובות וזכרות

פרשת תולדות

www.Parashatshavua.com

4. כתוב בתורה על רבקה "ויהנה תומם בְּבִטְנָהּ". מדוע חסרה האות "א" ? (רש"י כה, כד) חסר, ובתמר תאומים מלא, לפי ששניהם צדיקים, אבל כאן אחד צדיק ואחד רשע
  5. מה מסמנת אדמוניותו של עשו ? (רש"י. כה, כה) סימן הוא שיהא שופך דמים
  6. על שם מה נקרא עשו בשם זה ? (רש"י. כה, כה) הכל קראו לו כן, לפי שהיה נעשה ונגמר בשערו כבן שנים הרבה
  7. מי נתן את השם ליעקב ? מדוע? (רש"י כה, כו) הקב"ה, (אמר, אתם קריתון לבכורכם שם, אף אני אקרא לבני בכורי שם, הריא הוא דכתיב ויקרא שמו יעקב). דבר אחר אביו קרא לו יעקב על שם אחיזת העקב
  8. כאשר גדלו יעקב ועשו, פנה כל אחד לדרך חיים אחרת. כיצד הם מתוארים בפרשה ? (כה, כז). השלימו: עשו היה " איש ידע ציד איש שדה יעקב איש תם ישב אהלים "
- מובא במדרש רבה: "וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים .. רַבִּי לִוִּי אָמַר מִשָּׁל לְהֵדָם וְעֶצְבוֹנִית שְׁהִיו גְּדֻלִּים זֶה עַל גְּבִי זֶה, וְכִינֹן שֶׁהִגְדִּילוּ וְהִפְרִיחוּ זֶה נוֹתֵן רִיחוֹ וְזֶה חוּחוֹ, כִּף כָּל י"ג שָׁנָה שְׁנִיָּהֶם הוֹלְכִים לְבֵית הַסֶּפֶר וְשְׁנִיָּהֶם בְּאִים מִבֵּית הַסֶּפֶר, לְאַחַר י"ג שָׁנָה זֶה הָיָה הוֹלֵךְ לְבֵית מִדְרָשׁוֹת וְזֶה הָיָה הוֹלֵךְ לְבֵית עֲבוּדָה זָרָה.
9. מנין לומדים שעשו היה מרמה את אביו ? מה היה אומר ? (רש"י. כה, כז) לצוד ולרמות את אביו בפיו, ושואלו, אבא היאך מעשרין את המלח ואת התבן, כסבור אביו שהוא מדקדק במצות
  10. באלו אוהלים ישב יעקב ? (רש"י. כה, כז) אהלו של שם ואהלו של עבר
  11. בכמה ומדוע קיצר הקב"ה את ימיו של אברהם אבינו ? (רש"י. כה, ל) ואותו היום מת אברהם, שלא יראה את עשו בן בנו יוצא לתרבות רעה, ואין זו שיבה טובה שהבטיחו הקב"ה, לפיכך קצר הקב"ה ה' שנים משנותיו, שיצחק חי ק"פ שנה, וזה קע"ה שנה
  12. עשו חוזר מן השדה והוא עייף מאד, רעב ותאב, ודורש מיעקב שיאכילו מהנזיד. מה מבקש יעקב מעשו תמורת הנזיד ? האם עשו מסכים לדרישת יעקב ? (כה, לא-לג) מְכָרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֻרְתְּךָ לִי ... וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר אֶת בְּכֻרְתּוֹ לְיַעֲקֹב
  13. כיצד התייחס עשו לבכורה ? (כה, לד) וַיִּלֶךְ וַיִּבֹז עֵשָׂו אֶת הַבְּכֻרָה

יצחק יושב בגרר (כו, א-יא)

- הקב"ה מביא רעב בארץ ישראל. יצחק אבינו רוצה לרדת למצרים כמו אברהם אבינו, ובדרכו הוא מגיע לגרר אל אבימלך מלך פלשתים. הקב"ה נגלה ליצחק ואוסר עליו לרדת למצרים. הקב"ה מברך את יצחק אבינו.
1. מה רצה יצחק לעשות בעקבות הרעב ומדוע ? מה חידש לו ה' עפ"י רש"י ? (רש"י. כו, ב) שהיה דעתו לרדת למצרים כמו שירד אביו בימי הרעב, אמר לו אל תרד מצרימה, שאתה עולה תמימה, ואין חוצה לארץ כדאי לך
  2. ה' מברך את יצחק בעקבות מעשיו של אברהם אבינו. כיצד מברך רש"י את הדברים שאברהם אבינו שמר ? (רש"י. כו, ה) משמרת - גזרות להרחקה על אוהרות שבתורה, מצוותי - דברים שאילו לא נכתבו ראויין הם להצטוות, חוקותי - דברים שיצר הרע ואומות העולם משיבין עליהם, תורותי - להביא תורה שבעל פה, הלכה למשה מסיני
  3. יצחק נשאר לשבת בגרר. מדוע אמר יצחק לאנשי גרר כי רבקה היא אחותו ? (כו, ז) כִּי יָרָא לְאִמְרֵי אִשְׁתֵּי פֶן יִהְיֶנֶנִּי אֲנָשִׁי הַמָּקוֹם עַל רַבָּקָה כִּי טוֹבַת מְרָאָה הוּא
  4. מה ציווה אבימלך את כל העם לאחר שהבין כי רבקה היא אשתו של יצחק ? (כו, יא) הַנְּגַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוֹמָת

בארות המים של יצחק אבינו (כו, יב-לג)

- הקב"ה מברך את יצחק אבינו בעושר רב. הפלשתים מקנאים בו עד שאבימלך מבקש מיצחק ללכת משם. יצחק עובר לנחל גרר וחופר מחדש את כל הבארות שחפרו רועי אברהם והפלשתים סתמו.
1. למרות שנת הרעב, יצחק אבינו מאמין בה' וזורע. השלימו (כו, יב) : " וַיִּזְרַע יַעֲזֹק בְּאֶרֶץ הַהוּא וַיִּמְצָא בִּשְׁנָה הַהוּא (שהייתה שנת רעב) מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ ה' "
  2. מה פירוש הביטוי: " מֵאָה שְׁעָרִים " ? (רש"י. כו, יב) שאמדוה כמה ראויה לעשות, ועשתה על אחת שאמדוה, מאה. ורבתינו אמרו, אומד זה למעשרות היה
  3. " עַד כִּי גִדַּל מְאֹד " - במה התבטאה גדולתו של יצחק ? (רש"י. כו, יג) שהיו אומרים זבל פרדותיו של יצחק, ולא כספו וזהבו של אבימלך

המלמד

מתכוננים לפרשה תשובות וזכרות

פרשת תולדות

www.Parashatshavua.com

4. מדוע קינאו הפלשתים ביצחק ? (כו, יד) ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר ועבדה רבה
5. מה עשו הפלשתים לבארות שחפרו עבדי אברהם ? (כו, טו) סתמום פלשתים ומלאום עפר
6. מהם שמות שני הבארות שחפרו עבדי יצחק ורבו עליהן עם רועי גרר ? (כו, כזכב) עשק, שטנה

יצחק עובר להתיישב בבאר שבע. ברכת ה' מעשירה אותו, ואבימלך מגיע עם מלוויו לכרות ברית עם יצחק. בגלל ברכת ה', פחדו מיצחק ואמרו לו: כשם שאנחנו לא עשינו לך כלום כך גם אתה לא תעשה לנו.

7. כיצד קראו לבאר האחרונה שמוצאים עבדי יצחק ? איזו עיר קרויה על שם הבאר ? (כו, לג) רחבות

עשו הרשע (כו, לד-לה)

רש"י מתאר את עשו עפ"י המדרש: "עשו נמשל לחזיר, שכשהוא שוכב פושט טלפיו (כפות רגליו) לומר: ראו שאני טהור (כי הוא מפריס פרסה), כך בני עשו גוזלים וחומסים, ומראים עצמם כשרים. כשהיה עשו בן ארבעים, אמר: אבא בן ארבעים שנה נשא אשה, אף אני בן. הוא לוקח לו שתי נשים, ויצחק ורבקה לא מרוצים מכך.

1. איך קוראים לשתי נשות עשו ? (כו, לד) יהודית בת בארי החתי וצאת בשמת בת אילן החתי
2. עשו נשא שתי נשים בגיל ארבעים. מדוע החליט לישא אשה דוקא בגיל זה ? (רש"י. כו, לד) כשהיה בן מ', אמר, אבא בן מ' שנה נשא אשה, אף אני בן
3. מה פירוש הביטוי: "מורת רוח" ? מדוע נשות עשו היו מורת רוח ליצחק ורבקה ? (רש"י. כו, לה) לשון המראת רוח, כמו ממרים הייתם, כל מעשיהן היו להכעיס ולעצבון, שהיו עובדות עבודת אלילים

ברכות יצחק לבניו (כו, א-א)

יצחק אבינו מזדקן, מתעוור וחושש שיום מותו מתקרב ולכן רוצה להעביר את הברכות לעשו. כיוון שעשו היה רשע גדול, רצה יצחק לתת לו מצווה שבעבורה יוכל לברך אותו. רבקה רצתה שהברכה תגיע ליעקב שהלך בדרכי יצחק, ולכן ניסתה לשנות את פני הדברים.

1. מדוע כהו עיניו של יצחק (3 פירושים) ? (רש"י. כז, א) בעשנן של אלו, (שהיו מעשנות ומקטירות לעבודת אלילים). דבר אחר, כשנעקד על גבי המזבח, והיה אביו רוצה לשחטו, באותה שעה נפתחו השמים, וראו מלאכי השרת והיו בוכים, וירדו דמעותיהם ונפלו על עיניו, לפיכך כהו עיניו. דבר אחר, כדי שיטול יעקב את הברכות
2. מה מבקש יצחק מעשו לפני מותו ? (כו, ג-ד) וצא השדה וצודה לי ציד ועשה לי מטעמים באשר אהבתי והביאה לי ואכלה
3. איזו מילה מיותרת לכאורה בפסוק: "לצוד ציד להביא" ? מה כוונת הכתוב ? (רש"י. כז, ה) מהו להביא, אם לא ימצא ציד, יביא מן הגזל
4. רבקה שומעת את יצחק מצוה את עשו, אך רוצה שהברכות יגיעו ליעקב. מה מצוה רבקה את יעקב ? (כו, ט) לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טבים... והבאת להביא ואכל
5. רבקה בישלה ליצחק "שני גדיי עזים". מדוע הכינה רבקה סעודה גדולה כל כך ? (רש"י. כז, ט) וכי שני גדיי עזים היה מאכלו של יצחק, אלא פסח היה, האחד הקריב לפסחו, והאחד עשה מטעמים
6. מדוע יעקב חושש לבוא אל אביו לקבל את הברכות ? (כו, יא-יב) הן עשו אחי איש שער ואנכי איש חלק: אולי ימשני אבי והייתי בעיניו כמתעטע והבאתי עלי קללה
7. רבקה עונה ליעקב: "עלי קללתך בני". כיצד רבקה פותרת את החשש של יעקב ? (כו, טז) הלבִישָׁה עֵרַת גְּדִיֵי הָעֲזִים עַל יָדֶי וְעַל חִלְקַת צְוֹאֲרָיו

מובא במדרש על המילים בפסוק: "את בגדי... החמדת אשר אתה בבית" - אמר רבן שמעון בן גמליאל כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שמשתי אותו אחד ממאה שמשש עשו את אביו, אני בשעה שהייתי משמש את אבא הייתי משמשו בבגדים מלכלכךין, ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים, אבל עשו בשעה שהיה משמש את אביו לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות, אמר אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות

רבקה מביאה ליעקב את המטעמים כדי שישגיש ליצחק אבינו ויקבל את הברכה. יצחק מתפלא על שני דברים: א. המטעמים הוכנו במהירות רבה, ב. יעקב מזכיר את שם ה'.

המלמד

מתכוננים לפרשה תשובות וזוכרת

פרשת תולדות

www.Parashatshavua.com

8. כיצד רש"י מסביר לנו את אמירתו של יעקב: "אֲנִי עֹשֶׂה בְּכַדָּךְ" (רש"י, כז, יט) אנכי המביא לך, ועשו הוא בכורך
9. כיצד מבקש יצחק לבדוק אם מדובר בעשו או מישוהו אחר? (כז, כא) נָשָׂה נָא וְאִמְשֹׁךְ בְּנֵי הָאֵתָהּ זֶה בְּנֵי עֹשֶׂה אִם לֹא
10. מדוע יצחק חושד שמי שלפניו הוא לא עשו? (רש"י, כז, כא) אמר יצחק בלבו, אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו, וזה אמר כי הקרה ה' אלֶיךָ
11. "הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב" – מהו ההבדל בין קולו של יעקב לבין קולו של עשו? (רש"י, כז, כב) שמדבר בלשון תחנונים ואילו עשו בגסות
12. סדרו את הברכות עפ"י סדרן בפרשה:

- א. וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים
- ב. מִטַּל הַשָּׁמַיִם
- ג. וּמִשְׁמַנֵי הָאָרֶץ
- ד. וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ
- ה. יַעֲבֹדוךָ עַמִּים
- ו. וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֻמִּים
- ז. הָיָה גִבִּיר לְאַחֶיךָ
- ח. וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ בְּנֵי אִמְךָ
- ט. אֲרֵרֶיךָ אֲרוּר
- י. וּמְבַרְכֶיךָ בְּרוּךְ

יעקב מקבל את ברכת הבכור ויוצא מלפני יצחק. מיד אחריו מגיע עשו, מביא ליצחק את המטעמים שהכין, ומבקש לברכו. יצחק נחרד ושואל מי הוא זה שקיבל את הברכה, ומבין שיעקב קיבל את הברכה הראויה לו. הוא מרוצה ושמח על כך, ולכן מוסיף ליעקב ברכה "גַם בְּרוּךְ יִהְיֶה".

13. מה פירוש המשך דברי יצחק אבינו "בָּא אָחִיךָ בְּמִרְמָה" (רש"י, כז, לה) . בחכמה
14. ממה חרד יצחק? מה הרגיע אותו? (רש"י, כז, לו) למה חרד יצחק, אמר, שמא עון יש בי שברכתי קטן לפני גדול, ושנית סדר היחס, התחיל עשו מצעק ויעקבני זה פעמים, אמר לו אביו מה עשה לך, אמר לו את בכורתי לקח, אמר, בכך הייתי מצר וחרד, שמא עברתי על שורת הדין, עכשיו לבכור ברכתך, גם ברוך יהיה
15. עשו הרשע צועק צעקה גדולה ומרה ומבקש ברכה נוספת מיצחק. יצחק שהבין את חכמת יעקב שקיבל את הבכורה מעשו לא רוצה לברך אותו. לאחר שעשו בוכה, יצחק מברך אותו בברכות שהן גם קלילות: השלימו (כז, מ): "וַיַּעַל חֲרָבָךָ תַּחֲיָהּ (תהיה כל הזמן במלחמות) וְאֵת אָחִיךָ (יעקב) תַּעֲבֹד, וְהָיָה כְּאִשֶׁר תִּרְיֵד (כשעם ישראל לא ישמור את התורה) וּפְרָקֶתָ עָלָיו מֵעַל צְוֹאָרְךָ".
16. כתוב בדברי יצחק לעשו "וְהָיָה כְּאִשֶׁר תִּרְיֵד" – כיצד רש"י מסביר את הברכה?
17. (רש"י, כז, מ) כלומר כשיעברו ישראל על התורה, ויהיה לך פתחון פה להצטער על הברכות שנטל עשו שונא את יעקב ורוצה להורגו. למה הוא מחכה? (כז, מא) יקרבו ימי אבלי אבי ואהרנה את יעקב אחי

הציווי ליעקב למציאת כלה (כז, מב - כח, ט)

- רבקה שומעת שעשו רוצה להרוג את יעקב, ולכן מצווה עליו לברוח לחרן, אל לבן אחיה, עד יעבור זעם.
1. כיצד משכנעת רבקה את יצחק לשלוח את יעקב ללבן? (כז, מו) קצתתי בחיי מפני בנות חת אם לקח יעקב אשה מבנות חת כְּאֵלֶּה מִבְּנוֹת הָאָרֶץ לְמָה לִי חַיִּים
  2. מה מצוה יצחק את יעקב? (כח, ב) קום לך פדנה ארם ביתה בתואל אבי אמה וקח לך משם אשה מבנות לבן
  3. יצחק מוסיף ליעקב את ברכת אברהם. מהי הברכה? (כח, ד) לְרִשְׁתָּךְ אֵת אָרֶץ מִגְרִיךָ
  4. עשו רואה שבנות כנען רעות בעיני אביו. את מי הוא לוקח לאשה? (כח, ט) מְחִלַת בַּת יִשְׁמַעֲאֵל בֶּן אַבְרָהָם
  5. עשו מוסיף חטא על פשע כשלוקח את בתו של ישמעאל. מדוע? (רש"י, כח, ט) הוסיף רשעה על רשעתו (ר"ל מרשעת על מרשעות שהיו לו כבר וק"ל) שלא גרש את הראשונות